

Yttrande angående Jordbruksverkets förslag till föreskrift om bevarandesorter och amatörsorter av köksväxter (dnr 22-9337/10)

Grönsaksodling är en stark trend i Sverige, ja det börjar nästan likna folkrörelse. Människor som aldrig satt ett frö i hela sitt liv anlägger grönsaksland och odlar sina egna grönsaker. Både för miljöns skull och för hälsans skull. Det är inte bara köksträdgårdarna vid Vita huset och Buckingham Palace som inspirerar. Tillgången till frösorter som fungerar i vårt klimat, är intressanta och läckra betyder mer.

Jag kan själv inte föreställa mig en sommar utan mina kinesiska gurkor, de enda slanggurkor man kan odla utomhus både bra och dåliga somrar. För att inte tala om de ryska tomaterna, som tål både en och två köldknäppar eller den baltiska purpurkålen. Det är november när jag skriver detta, flera grader kallt, men purpurkålen växer och frodas fortfarande i min koloniträdgård.

Nu hjälps det inte hur mycket jag och andra odlare älskar sorterna och hur bra de är i vårt klimat. Enligt jordbruksverkets förslag blir ungefär 300 så kallade amatörsorter (sorter som är ointressanta för yrkesodlingen och som säljs i portionspåse) förbjudna redan den 1 januari. Då är det inte längre tillåtet att sälja frösorter som inte är EU-godkända. Det skulle betyda att vi i framtiden får hålla till godo med fröjättarnas hybrid sorter skapade för yrkesodlare i Syd- och Mellaneuropa.

Det är inte sannolikt att hemträdgårdens favoritsorter, amatörsorterna, blir registrerade. Enligt jordbruksverkets förslag ska det kosta 3 000 kr per sort förutom en årlig avgift på 2 000 kr. En måttlig kostnad, kan man tycka. Men fröhandeln i Sverige består av småföretag, 45 stycken, de flesta i glesbygd. Jag har varit i kontakt med ett tiotal av dem. Alla utom en säger att de inte kommer att registrera – det är ekonomiskt omöjligt! Ett par säger att de stänger butiken.

Förslaget gäller också så kallade *bevarandesorter*. Det är enligt jordbruksverkets definition gamla, svenska sorter som produceras i Sverige. De omfattas av registreringskravet, men Jordbruksverket kommer delvis att subventionera kostnaden, vilket är bra. Men låt mig ändå sätta parentes kring denna kategori, helt enkelt därför att det finns ytterst få svenska bevarandesorter på marknaden. Tyvärr! De oregistrerade sorter som säljs i dag är amatörsorter.

Jordbruksverkets konsekvensutredning är rent ut sagt bedrövlig! Vi som odlar amatörsorterna nämns över huvud taget inte. I stället skriver man att ”de som berörs av ändringarna i föreskrifterna är lantbrukare, utsädesproducenter och andra som saluför utsäde och amatörsorter.”

Här är en lista över vilka följder lagen kan få för oss odlare:

- Totalt hotas ca 300 icke EU-godkända amatörsorter. Bland dem finns köksträdgårdens absoluta favoriter.
- De flesta av dem är urgamla. De enda som håller denna odlade mångfald vid liv är vi fritidsodlare. Baltisk purpurkål är bara ett exempel.
- Vi kommer inte längre att kunna odla ryska, kanadensiska och kinesiska sorter, eftersom de inte är EU-godkända. Det är inget mindre än en katastrof, eftersom det är här vi hittar sorter som trivs i vårt klimat.
- Om en fröfirma ändå registrerar en sort läggs kostnaden på oss som köper och odlar fröna. Det kan bli en dubbling av kostnaden. Jag har inte lust att betala 40 för en påse som förr kostade 20!

- De nya reglerna drabbar även framtida sorter som vi kommer att förvägras att testa om de inte är EU-listade.

Vid kontakt med jordbruksverkets handläggare har jag fått beskedet att sorterna med stor sannolikhet kommer att registreras i England. Och när väl engelsmännen registrerat sorten blir den EU-godkänd. Då är det fritt fram även för de svenska firmorna att sälja sorterna precis som idag. Men detta är inget annat än en from förhoppning, inser jag när jag själv kontaktar de tjänstemän i England som handlägger frågan.

Så här förhåller det sig i Storbritannien:

- Fröfirmorna har tre år på sig att registrera sorterna. Är det någon som tror att de kommer att göra det i januari 2011, eller ens under 2011?
- De behöver bara betala 100 pund per sort, en tredjedel av den kostnad som jordbruksverket föreslår. Till saken hör att frömarknaden i England är jättelik jämfört med den svenska. De ekonomiska konsekvenserna för engelska fröfirmor är därför minimala jämfört med följderna för de svenska.
- Varken tjänstemän eller fröfirmor i England tror att överträdelser kommer att bestraffas. Fröpolisering i odlarlandet England är helt enkelt omöjligt tanke. I Sverige kommer man däremot att ägna sig åt stickprovskontroller för att kolla att fröna verkligen finns på EU-listan.

I inledningen till förslaget skriver Jordbruksverket att syftet är att bevara den odlade mångfalden. Utmärkt! Men det kan bara göras genom att släppa handeln av amatörsorter fri, inte genom att strypa den.

Låt oss därför få fortsätta att odla frön som fungerar i svenska grönsaksland. Dessbättre är det möjligt även inom EU-direktivets ram, och det gör man genom att slopa de orimliga registreringskostnaderna.

Dessutom bör registreringen kunna förenklas ytterligare. Enligt förslaget innebär varje registrering en orimlig byråkrati för fröfirmorna. Det går definitivt på tvärs mot allianspolitikens strävanden att förenkla regelverken för små och medelstora företag?

Jag har ett exempel: En kreativ fröhandlare fick tag på frön till en kinesisk slanggurka, satte igång att provodla dem och kom fram till att wow, här har vi en gurka som blir kanon även på friland. I dag finns sorten i hans sortiment. Enligt jordbruksverkets förslag måste den kreativa fröhandlaren nu kunna dokumentera sortens tidiga historia. Det är omöjligt. Det skulle betyda att han inte kan registrera den och att den blir förbjuden. Gurkan i det här fallet heter 'Xin Tai' och det är den jag skördar varje sommar i min trädgård.

Slopa avgifterna och förenkla byråkratin - låt amatörsorterna leva i produktiv frihet!

Stockholm 9 november 2010-11-09

Lena Israelsson

odlare, journalist och författare av trädgårdsböcker

lenai@comhem.se

0707905955